

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

FREDERICA FÆSTNING

FREDERICA KOMMUNE



Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

15.02.2015
Sidse Martens Gudmand-Høyer
2013-7.82.07/607-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Fredericia Kommune
Voldterrænet omkring Fredericia
Fredericia Fæstning
1919. Udv. 1979
Den som fortidsminde fredlyste del af voldterrænet samt vold og grav fra Sjællandsgadegennemskæringen til den gl. jernbaneskæring, herunder den på det Statsbanerne tilhørende umatrikulerede areal beliggende Holsten Bastions Flanke; endvidere den resterende del af Østervold med Kastelet (1652 ff. af Gottfried Hoffmann, 1660'erne af Henrick Ruse) samt mnr. 743: Hovedvagten (1736); mnr. 744.: Kongens portvagt (1700-tallet); mnr. 736a og 737a: Prinsens Port (1752); mnr. 742: Krudttårnet på Østervold (1675 og 1746) og Krudtmagasinet i Kastelet (1857 af oberst J.C.V. Steenstrup).

BYGNINGSBESKRIVELSE

Fredericia voldanlæg omkranser den historiske bykerne som et kvart cirkelslag fra sydvest til nordøst. Langs den østre kystlinje og Østerstrand løber en lettere fortifikation, der munder ud i kastelet på Skanseodde mod sydøst. Der er i dag ni bastioner, hvoraf de to, der afslutter cirkelslaget, er halve. Voldanlægget er tillige fortidsmindefredet med omfanget ”de synlige volde og grave med dæmninger og portanlæg, samt de jorddækkede dele af fæstningsanlægget”.

Voldanlæggets ni bastioner og tre raveliner er græsklædte, beplantede og dækket af et stisystem med flere broer over de vandfyldte, omgivende grave. Anlægget er gennembrudt af baneterrænet og delvist fjernet mod sydvest og brydes endvidere fra nordøst af Kongens Portvagt, Nørre Port, Prinsens Port, Danmarks port samt ved Prangervej.

Prinsens Port udgøres af et hvælvet, pudset og hvidkalket portrum med brostensbelægning. Mod nord og syd er grundmurede, pudsede og gulkalkede portaler på sokler af granit med hvidtede dekorationer i form af pilastre, bånd og gesimser, og om portåbningen er indfatninger med fremhævede slutsten og vederlagssten. Portfløjene er af kampesten. På nordre portal er årstallet 1753, og på den søndre



Prinsens Port set fra syd.

er en krone, Frederik V's monogram og elefantordnens bånd. Portrummet aflukkes mod nord af en traditionelt udført, rundbuet revleport, hvis åbning sikres af udsparinger i loftshvælvet. De samme udsparinger ses mod syd, men her er ingen port.

Hovedvagten er en grundmuret længebygning i én etage med to mindre sidefløje mod sydvest og nordøst under valmede tage af røde vingetegl. Hovedfløjens fire midterste fag er let forhøjede. Fløjene lukker sig om en mindre pigstensbelagt gård, der på de øvrige sider afgrænses af hegn og af volden. I tagfladerne er enkelte støbejernsvinduer og mod gården en ældre, høj, blyinddækket hejsekvist med en tofløjet revleport. I alt er der fire hvidtede skorstenspiber med sokkel og krave i rygningerne. Over sidebygningernes facader er brede tagudhæng inddækket af brædder på synligt bjælkelag. Murene er pudsede og gulkalkede over en sorttjæret sokkel af puds og syldsten. Murene afsluttes af en hvidtet gesims, der visuelt føres med rundt under de brede tagudhæng, her i form af hvidmalede profilerede brædder. I den nordøstre sidefløjs facade er en nyere, fladbuet, tofløjet fyldingsdør med ruder i den øvre del og et granittrin foran. I den sydvestre sidebygningens facade er der hovedindgang ad en ældre, tofløjet fyldingsdør med strukturglas i den øverste fylding og med et støbt trin foran. Fra gården er indgang til den nordøstre sidebygning ad en ældre revledør og til hovedfløjen ad en nyere fyldingsdør med tredelt overvindue. Vinduerne er torammede og seksrudede, undtagen i de fire forhøjede fag i hovedfløjen, hvor der er krydspostvinduer med fire- og seksdelte rammer. Vinduerne er dels ældre, dels nyere, men traditionelt udførte. Alt træværk er malet grønt. På bygningens hjørner sidder store lampetter. I Hovedvagtens indre ses en ældre grundplan, hvor hovedfløjen deles af en langsgående midterskillevæg i en stor stue mod gaden og en gang mod gården. I den sydvestre sidebygning er en forstue, et værelse, toiletter og et køkken mod gården, mens der i den nordøstre bygning er et værelse og en større stue. Gulvene belagt med parket, terrazzo, tæppe og linoleum, mens væggene og lofterne er pudsede. En stige giver adgang til den uudnyttede tagetage, der har bræddegulv og synlige konstruktioner. Der er bevaret fyldingsdøre med gerichter og greb formentlig fra slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet. Endvidere er der ældre revledøre, i den store stue enkelte brystningspaneler og en stukkant. I enkelte vinduer sidder smedejernsgitre.

Kongens Portvagt er en grundmuret, pudset og gulkalket, enetages længebygning på en lav, gråpudset sokkel. Taget er valmet og hængt med blådæmpede tegl, og i rygningen er to lave, hvidtede skorstenspiber med sokkel og krave. Tagfladerne brydes kun af enkelte, små tagvinduer af støbejern. Mod Øster Voldgade er facadens tre midterste fag trukket et fag tilbage, således at der er et overdækket areal foran hoveddøren med et pudset, hvidkalket loft og



Hovedvagten med den sydvestre sidefløjs facade mod Danmarksgade.

en belægning af naturstensfliser. Tagets udhæng på de øvrige sider inddækkes af brædder. På den østre langsides er et udskud opført som resten af bygningen, dog afsluttet med en muret, gulkalket gesims. Hoveddøren er en ældre tofløjet fyldingsdør med tredelt overvindue, og i hver side ud til det overdækkede areal er endvidere traditionelt udførte revledøre, der dog er blændet indefra. I den østre langsides er en, og i udskuddet er to ældre fyldingsdøre og torammede, tredelte vinduer. Over døren i langsiden er et tredelt overvindue. I udskuddet er endvidere et lille kvadratisk vindue samt en lille luge over soklen. De øvrige vinduer er korspostvinduer med tredelte underrammer og sålbænke af træ. Alle døre og vinduer er ældre eller udført på traditionel vis. Alt træværk er malet grønt, i den nordre gavle er en blændet vinduesåbning, og i begge gavle er flere glugger med jernplader for. I det indre er en traditionel materialeholdning med bræddegulve, pudsede vægge og lofter samt en delvist bevaret, ældre grundplan. Fra hoveddøren er der adgang til et stort rum og på begge sider af dette deles bygningen af en tværgående midterskillevej. Mod gaden er to rum, et i hver ende, og mod volden er der et rum mod syd, og mod nord et køkken og en baggang, hvorfra der er adgang til en krybekælder med teglstensgulv og kampestensvægge. I udskuddet er et badeværelse og et depot med adgang udefra. Fra baggangen er der adgang til tagetagen. Tagetagen er uudnyttet, konstruktionen og de understrøgne tagsten er synlige, og skorstenspiberne hviler på stole. I det indre er bevaret ældre revledøre, fyldingsdøre, gerichter, greb, hængsler samt vinduernes stormkroge og anverfere.

Krudttårnet er grundmuret, berappet og gulkalket i to etager på en let fremspringende, sortpudset sokkel. Taget er et ubrudt, valmet tag af blådæmpede vingetegl med undtagelse af et tagvindue af støbejern. Under tagudhænget er en kraftig, hvidtet gesims. Grundplanen er næsten kvadratisk, og nord- og sydsiden er uden åbninger. Der er indgang til tårnet fra vest ad en traditionelt udført, svær revledør med et ældre krykgreb. Foran døren er et trin af granit, og over døren er indmuret en sandstenstavle med krone, monogram og årstal. I facaden er der endvidere tre traditionelt udførte revleluger, og på østsiden er to lignende luger, alle luger er tilbagetrukket i en falset åbning med konsolbårne sandstenssølbænke. Dør og luger er rødmaledede. I alle sider er talrige murankre, og i soklen er flere små jernluger. I det indre er der en åben planløsning på alle etager. Fra stueetagen leder en lukket ligeløbstrappe af træ til førsteetagen, hvorfra en stige leder til tagetagens synlige tagkonstruktion og de understrøgne tagsten. Gulvene er af brædder, væggene er pudsede og lofterne brædder med synligt bjælkelag. Bag lugerne sidder forsatsrammer.



Kongens portvagt.



Krudttårnet på Østervold.

Krudtmagasinet er en fritliggende, grundmuret enetages bygning i grundmur kalket i en sandfarvet tone. Taget er et skiferklædt heltag afsluttet af vindskeder og med en række nyere ventilationshætter i rygningen. Den høje sokkel er muret, hjørnerne er dekoreret med kvadmuring og langsiderne afsluttes af en kraftig, muret, omløbende gesims. Ved hvert hjørne er et nedløbsrør med svanehal. Bygningens langsider brydes kun af små ventilationsglugger med spjæld og luger af støbejern. I den nordre gavl er der to luger, den underste, der er af jern, er længst tilbagetrukket, den øverste er af træ, og begge har murede sålbænke og fladbuede stik. I den søndre gavl er en lignende luge af træ og herunder indgang under et stort, skiferklædt halvtag på søjler af træ. Hoveddøren er tofløjet, jernbeklædt revledør under et fladbuet stik, og øverst på gavlen ses årstallet 1857. Fra hoveddøren er der adgang til en fordelingsgang, der giver adgang til et nyere køkken, stueetagens store rum samt en åben trappe af træ, der fører til førsteetagens store, hvælvede rum. Fra fordelingsgangen i stueetagen leder to gulvlemme til langstrakte, hvælvede krudtgange. Der er brædegulve samlet med trædyvler, pudsede, kalkede vægge og i stueetagen et kraftigt, synligt bjælkelag med synlige brædder. Lugerne er forsynet med nyere forsatsvinduer. Skillevæggene fra gangen til stueetagens udstillingsrum og køkken er af brædder med traditionelt udførte revledøre. Krudtgangene har nyere gulve af teglsten og pudsede, kalkede hvælv.



Krudtmagasinet.

BYGNINGSHISTORIE

En første forskansning på Bersodde blev anlagt af rigsmarsken af Anders Bille i 1644, men planerne til anlæggelsen af Fredericia som fæstnings- og byanlæg påbegyndtes først efter befaling af Frederik III, der blev kronet i 1648, og som ønskede at støtte forsvaret af Jylland grundet de mange krige, der havde hærget Europa i første halvdel af 1600-tallet. Især Tredivårskrigen 1618-1648 havde været hård over for Europas befolkning og lande. Fredericias plan blev konstrueret som et parallelgademønster inden for voldenes kvarte cirkeludsnit. De lige gader ligger næsten ret på verdenshjørnerne og sikrer lange lige gadeperspektiver.



Slesvigs Bastion

En række af de omkringliggende sognes landsbyer blev nedlagt, og bønder og bondegårde blev tvunget til at flytte til den nye by, Fredericia. Byen blev anlagt efter barokkens arkitektoniske idealer med stramme linjer. Allerede i 1657 blev byen stormet af den svenske hær og brændt ned. Ved genopbygningen var midlerne få, og de mange idealer om byens opbygning var svære at tilgodese, og dermed var det svært at tiltrække borgere.

Derfor udstedte kongen i 1674 og 1682 en række økonomiske og retslige privilegier og gav byen asylret og religionsfrihed, hvilket tiltrak en broget befolkningsgruppe bestående af bønder,

udenlandske soldater, kriminelle samt håndværkere, landbrugere og borgere fra forskellige egne af Europa kom til Fredericia for at dyrke deres tro i fred. Især katolikker, jøder og huguenotter.

I 1659 blev Fredericia sat i brand, og fæstningen ødelagt af svenskerne. Fæstningen blev genopbygget under den nederlandske fæstningsingeniør Hendrick Ruse og stod færdig i 1675. I den følgende periode blev anlægget kun nødtørftigt vedligeholdt, bastionerne blev brugt til afgræsning af kreaturer frem til 1690. I 1710 blev voldanlægget istandsat, men efter 1760 begyndte det atter at forfalde, og græsningen blev genoptaget.

På grund af truslerne fra Den Store Nordiske Krig gennemførtes i 1710 og nogle år frem en hovedstandsættelse, og herefter blev fæstningen holdt i god stand til 1760, hvorefter den fik lov til at forfalde igen. I 1848 var fæstningen i dårlig forfatning, og i 1849 gennemførte man en udbedring af volden. I 1861-63 blev anlægget ombygget og Prins Georgs, Prins Christians og Dronningens bastioner blev ombygget efter tidens standarder.

Prinsens Port blev opført i 1753 som erstatning for den oprindelige egetræsport og er sandsynligvis af bygmester Cornelius Hansen. Passage over voldgraven skete oprindeligt ad en træbro, der kunne hejses op. I 1774 blev broen erstattet af den nuværende dæmning. En raveline foran porten fungerede som et fremskudt forsvarsanlæg og som camouflage for porten. I 1819 blev portfløjene opført i mursten, og en tidligere front med rigsvåben forsvandt, men i 1831 blev portfløjene omsat i kløvede kampesten. Allerede i 1922 blev Nørreport opført, hvor der tidligere havde ligget en militær udfaldsport, for at afhjælpe det øgede trafikpres. Prinsens port fungerede som hovedport ind til Fredericia by fra hovedvejen Kolding-Snoghøj-Vejle frem til 1925, hvor også Danmarks Port blev opført som aflastning. Nørreport og Danmarks Port er tegnet af arkitekten O. Gundlach-Petersen.

Hovedvagten blev opført som vagtbygning og stokhus i 1736. bygningens funktion har ændret sig flere gange gennem årene. Der har været militært sygehus og senest kontorlokaler. Funktionen som militær vagt ophørte endeligt i 1934. Da Danmarksporten blev opført, blev bygningen forkortet, og det tidligere stokhusafsnit blev revet ned.

Kongens Portvagt som ses i dag blev opført i 1856, hvor den afløste den første vagtbygning fra 1736. Kongens portvagt fungerede oprindeligt som vagtbygning, husede vagtmandsskabet og fungerede også som accisebod.



Hovedvagten er placeret ved Prinsens Port. På pladsen foran porten er det fredede mindesmærke Landsoldaten.

Krudttårnet blev opført i 1675 til opbevaring af krudt, håndgranater og kugler mv. Tømmeret blev samlet uden brug af jernnagler for at mindske faren for gnistdannelse. Tårnet blev renoveret i 1746, 1865 og i 1992.

Krudtmagasinet blev opført i 1856 som erstatning for det oprindelige krudtmagasin, der blev skadet under beskydning fra den danske flåde under den preussiske besættelse af Fredericia i 1848. Oprindeligt lå der 16 militære bygninger på kastellet, men i dag er kun krudtmagasinet bevaret.

Fæstningen blev endelig nedlagt som militært anlæg i 1909, og Fredericia Kommune købte voldterrænet i 1914.

”Fæstningens voldlinje mod landsiden var 1.800 m lang og bestod af 9 bastioner. Mod søen var opført et svagere forsvarsværk - Øster Vold og Søndre Vold på hver 1.400 m. Fæstningens samlede omkreds var således på 4.600 m. Forsvarsværkerne med voldgrav optog et areal på ca. 100 ha, og byens areal inden for voldene var på 103 ha.”

Fæstningen blev bygget i samme byggeteknik, som man i 1600-tallets begyndelse brugte i blandt andet Italien og Nederlandene. Denne befæstningstype kendetegnes ved brug af jordvolde og brede vandfyldte grave, så man havde et dybt forsvar, der ikke var så sårbart over for beskydning fra kanoner som eksempelvis stenmure.

Mod land byggedes 7 hele og 2 halve bastioner. Strækningen var på knap 2 km, og voldanlægget med grav fyldte 103 ha. Mod de to vandsider byggedes en noget svagere befæstning.

Afstanden mellem bastionerne blev fastsat ud fra muskettens rækkevidde (ca. 250 - 300 m). En bastions størrelse målt ved foden er på ca. 20.000 m², hvilket svarer til 3 fodboldbaner.

Volden er 60-70 m. bred ved foden og ca. 40 m. bred ved toppen. Højden over gaden er ca. 6 - 8 m. Oven på dette er der bygget brystning, traverser og kavalerer på bastionerne. Kongens Bastion ligger 15 m over gaden og er voldens højeste punkt.

Det var udkommanderede bønder fra det meste af Jylland, der sammen med soldater og straffefanger, udgjorde arbejdskraften. Arbejdsstyrken har i perioder været oppe på 5.000 mand. Første byggeperiode varede fra 1650 og til svenskernes angreb og erobring af byen i 1657.

Langt det meste jord blev gravet op fra terrænet umiddelbart foran volden, og en del jord kom naturligt fra voldgraven. Der blev desuden skåret græstørv fra et stort område omkring byen til beklædning af de opbyggede jordværker. Man mener, at alle bastionerne i denne

anlægsperiode byggedes som åbne bastioner – på samme måde som Slesvigs Bastion ser ud i dag.” *Tekst fra Museerne i Fredericias hjemmeside.*

— KILDER

www.fredericiahistorie.dk

Fredericia Kommuneatlas. Miljø- og Energiministeriet og Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Fredericia Kommune. 1995.

Fredericia Fæstnings Historie. Bjørn Westerbeek Dahl. Landskomitéen til Renovering af Fredericia Vold. 2010.

Fredericia Vold. Museerne i Fredericia. 2000.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Voldanlæggets miljømæssige værdi knytter sig til anlæggets næsten ubrudte linje, der med sin højde opdeler Fredericia i en indre, ældre bydel og en nyere bydel udenfor. Voldanlægget udgør et enestående landskabsarkitektonisk og grønt pejlemærke, der er definerende for opfattelsen og anlæggelsen af Fredericia by, ligesom anlægget udgør et grønt rekreativt rum, der er synligt fra lang afstand samt muliggør udsyn over byen og vandet. Voldanlæggets bygninger markerer strategiske punkter på anlægget og udgør med deres fritliggende placeringer en uomstuelig del af fæstningsanlæggets historiske miljø. Bygningernes samhörighed som en del af anlægget understreges endvidere af den ensartede materiale- og farveholdning.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi for Fredericia voldanlæg knytter sig til anlægget som en repræsentant for et nederlandsk inspireret 1600-tals fæstningsanlæg af store jordvolde med vandfyldte grave med cunetter (ekstra dyb rende i vandgraven). Anlægget er i Danmark enestående i kraft af sin konstruktion med forvolde, *faussebrais*, og en af landets få fæstningsbyer, der er anlagt på bar mark, på kongens befaling til beskyttelse af Nørrejylland samt til sikring af overfarten til Fyn.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig endvidere til voldanlæggets udviklingshistorie, hvor ombygninger og istandsættelser igennem tiden kan aflæses af de i dag tre generationer af bastioner. De fleste bastioner er således fyldt med jord i det indre, så der i dag er store plateauer i niveau med volden, og nogen har en ekstra forhøjning på midten.

Voldens ældste dele udgøres i dag af de små og spidse Kongens og Danmarks Bastion i nordøst, ligesom Slesvigs Bastion næsten er urørt og karakteristisk for den ældste befæstelse, hvor den centrale del af bastionen er i niveau med gaden. Istandsættelsen i 1700-tallet kan ses fra Oldenborgs Bastion til Prins Georgs Bastion, hvis bredder er øget, mens ændringer fra tiden omkring 1860 ses i den forøgede vandgrav uden faussebrais ved Prins Georgs, Prins Christians og Dronningens Bastion.

Den kulturhistoriske værdi ved portene, vagterne, krudttårn og magasinet knytter sig overordnet til bygningernes oprindelse som del af fæstningsanlæggets militære funktion, ligesom portene var byens adgangsveje og fungerende byporte. Bygningerne er dermed med til at opretholde fortællingen om fæstningsanlæggets funktion.

Den kulturhistoriske værdi for Prinsens Port knytter sig til porten som den oprindelige hovedindgang til fæstningsbyen samt til dens tidstypiske pilasterdekoration, kongens monogram og årstallet, der vidner om dens alder.

Hovedvagtens kulturhistoriske værdi knytter sig endvidere til placeringen ved Prinsens Port samt til bygningskroppens barokke stiltræk med hovedfløj med sidefløje, forhøjet midterparti, valmet, teglhængt tag, korspostvinduer og kraftig gesims, der vidner om opførelsen i 1700-tallet. Hertil kommer tagudhænget, der har givet ly samt de bevarede smedjernsgitre og skorstenspiber. I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til grundplanen med en langsgående midterskillevæg og den store stue i hovedfløjen samt den traditionelle, uudnyttede tageetage med synlige konstruktioner og hejsekvisten, der har sikret lastning af gods. Den kulturhistoriske værdi knytter sig endvidere til de ældre bygningsdele og -detaljer, der vidner om bygningens alder og udvikling.

Kongens Portvagts kulturhistoriske værdi knytter sig til placeringen ud til Øster Voldgade og indkørslen mellem Kongens og Danmarks Bastion samt til bygningens oprindelige og beskedne fremtræden i pudset, kalket grundmur med ubrudt, valmet tag, skorstenspiber og overdækket areal foran hovedindgangen, der tydeligt viser, at der er tale om en velbevaret vagtbygning. I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til den ældre, enkle grundplan med originale døre, gerichter, hængsler og greb. Endvidere knytter den kulturhistoriske værdi sig til de øvrige ældre bygningsdele i såvel det ydre som indre, der afspejler bygningens alder og oprindelige funktion, herunder vinduer, døre, glugger med jernplader og luge i udskuddet.

Krudttårnets kulturhistoriske værdi knytter sig i det ydre til den svære, klart afgrænsede og overvejende lukkede bygningskrop, der kun brydes af døren, luger i to sider og jernlugerne i soklen, der vidner om funktionen som krudttårn. Sandstenstavlen over døren med krone, Christian V's spejlmonogram og årstallene 1675, 1746 og 1993 stadfæster opførelsen og renoveringsårene. Hertil kommer de barokke stiltræk, der ses i det valmede, teglhængte tag og den kraftige gesims. I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til den enkle planløsning bestående af åbne rum med centralt placerede trapper samt til den enkle og gedigne materialeholdning med kraftige bjælkelag og gulvbrædder, der har kunnet bære en stor vægt, og hvor samlingerne uden brug af jernnagler samt murenes tykkelse, ligeledes peger på oprindelsen som krudttårn.

Krudtmagasinet kulturhistoriske værdi knytter sig til beliggenheden på kastellet, hvor der har været god afstand til byens huse samt til den velbevarede, svære og mestendels lukkede bygningskrop, der kun brydes af luger, ventilationsglugger og den jernbeklædte dør. Funktionen som krudtmagasin kan ligeledes aflæses i murenes imponerende tykkelse, i krudtgangene og i tagetagens hvælv, der var dækket af jord for at mindske faren i tilfælde af eksplosion. I det indre vidner de svære bjælkelag om den last bygningen skulle bære, ligesom den enkle planløsning og samlingerne uden brug af jernnagler samt gulvlemmenes kobberbeslag vidner om den tidligere opbevaring af sprængfarligt gods, hvor risikoen for gnister skulle minimeres. Den kulturhistoriske værdi knytter sig endvidere til bygningens tidstypiske dekorative elementer med kvadermuring om hjørnerne, omløbende gesims, skifertag samt årstallet 1857 på den søndre gavl, der vidner om bygningens alder. Hertil kommer halvtaget, der har givet dække ved indgangen.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Prinsens Ports arkitektoniske værdi knytter sig til det langstrakte, hvælvede og udekorerede portrum samt til portalernes dekorationer, der giver et herskabeligt udtryk, der forstærkes af det stafferede monogram, kronen og elefantordnen.

Hovedvagtens arkitektoniske værdi knytter sig til den barokke fremtræden med hovedfløj og underordnede sidefløje samlet under det halvvalmede tag, hvor den eneste dekoration er hovedgesimsen, der på karakterfuld vis trækkes med rundt under sidefløjenes tagudhæng. Bygningen fremtræder som en enkel, sluttet enhed med stor tyngde.

Den arkitektoniske værdi for Kongens Portvagt knytter sig til den beskedne, fritliggende bygning med et enkelt og traditionelt

formudtryk, hvor de dekorative elementer begrænser sig til fyldingsdørene og udskuddets gesims. De tilbagetrukne fag i facaden giver bygningen et karakteristisk, symmetrisk udseende, der understøttes af det valmede tag og skorstenspiberne.

Krudttårnets arkitektoniske værdi knytter sig til den klart definerede og velproportionerede bygningskrop, hvis solide karakter understreges af de lukkede sider og de tilbagetrukne luger samt af de mange murankre. Bygningen får dog en elegant dimension af det valmede tag og den kraftige gesims samt af de konsolbårne sandstenssålbenke og inskriptionstavlen med krone.

Den arkitektoniske værdi for krudtmagasinet knytter sig til den sluttede, svære bygningskrop med tykke mure, få åbninger dækket af luger, spjæld og jernbeklædt dør, der står i kontrast til det øjensynligt lette skifertag og halvtaget over indgangen. De få dekorative detaljer i murværket fremhæver bygningens enkle komposition, mens murværkets lette skuring giver de store, lukkede flader struktur.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier for Fredericia Fæstning knytter sig overordnet til anlægget som et velbevaret, nederlandskinspireret barokt fæstningsanlæg opført på ubebygget land. Til de græsklædte og beplantede jordvolde og bastioner, til de vandfyldte grave og raveliner samt til den fritliggende placering af voldanlæggets tilhørende bygninger, som på karakteristisk vis indrammer Fredericias oprindelige by.

De bærende fredningsværdier for Prinsens Port knytter sig til det hvælvede, brostensbelagte portrum, til de murede, pudsede portaler med alle dekorationer samt til portfløjene sat i kampesten. Hertil kommer den tofløjede revleport, farveholdningen og den traditionelle materialeholdning.

Hovedvagtens bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den fritliggende grundmurede bygningskrop med korte sidelængder, til de valmede, teglhængte tage, tagudhænget, skorstenspiber, hejsekvist og soklen af syldsten. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder revle- og fyldingsdøre, greb og vinduer med alle detaljer samt den traditionelle materialeholdning. I hovedvagtens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de ældre dele af grundplanen med langsgående midterskillevæg, stuer mod gaden og den traditionelle placering af køkkenet mod gården samt tagetagens synlige konstruktioner. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder fyldingsdøre med gerichter og

greb, revledøre, brystningspaneler, stukkant og smedejernsgitre. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

Kongens portvagts bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den enetages grundmurede bygning med valmet tag, to tilbagetrukkede midterfag samt udskud, til skorstenspiberne og de ældre døre og vinduer med alle detaljer. Hertil kommer de øvrige ældre bygningsdele og -detaljer, herunder luge og glugger med spjæld af støbejern samt flisebelægningen foran hoveddøren. I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den ældre planløsning, midterskillevæggen, tagetagens synlige konstruktioner og krybekælderens teglgulv og kampestensvægge. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning og de ældre bygningsdele og detaljer, herunder revle- og fyldingsdøre, gerichter, hængsler og greb.

Krudttårnets bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den afgrænsede, grundmurede bygningskrop med valmet, teglhængt tag, gesims, tilbagetrukne revleluger, revledør og jernluger. Hertil kommer de konsolbårne sålbænke af sandsten, inskriptionstavlen og kronen, murankre samt den traditionelle materialeholdning. De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til den enkle, åbne planløsning med ligeløbstrappe til førsteetagen og loftslem til tagetagens synlige konstruktioner. Hertil kommer bræddegulvene, de synlige bjælkelag, alle ældre bygningsdele og -detaljer samt den traditionelle materialeholdning.

Krudtmagasinet bærende fredningsværdier knytter sig til den klart definerede bygningskrop i grundmur med svære mure, ubrudt skifertag, dekorationer i murværket, skiferbeklædt halvtag samt de få åbninger med luger af træ og jern. Endvidere til gluggerne med riste og spjæld af støbejern, den jernbeklædte revledør og årstallet på søndre gavl. I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den enkle grundplan med fordelingsgang, hovedtrappe og lemme til krudtgangene, til tagetagens og krudtgangenes hvælv, til samlingerne med trædyvler og beslag af kobber samt de kraftige synlige bjælkelag. Hertil kommer de øvrige ældre bygningsdele og -detaljer samt den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.